

Stanisław Bonifacy h. Łąbędź (1761–1847). [W:] *Polski Słownik Biograficzny* t. **11**, s. 320–323. Poniżej nowsze opracowania: G. Brzęk, 1950. Ks. Stanisław Bonifacy Jundził jako pionier nauk przyrodniczych w Polsce. *Wszechświat* **4** (1796): 97–102; G. Brzęk, 1961. Stanisław Jundził. W dwusetną rocznicę urodzin. *Wszechświat* **10** (1925): 233–236; P. Daszkiewicz, 2001. Listy Stanisława Bonifacego Jundziła do André Thouina w zbiorach rękopisów Narodowego Muzeum Historii Naturalnej w Paryżu. *Kwartalnik Historii Nauki i Techniki* **46**(2): 113–120; W. Grębecka, 1979. L'enseignement de la botanique à l'Université de Vilna (1781–1839). *Kwartalnik Historii Nauki i Techniki* **1979**(3): 595–610; W. Grębecka, 1983. Z dziejów nauczania botaniki na Wszechnicy Wileńskiej (1781–1831). *Wiadomości Botaniczne* **27**(1): 45–56; W. Grębecka, 1988. Badania szaty roślinnej prowadzone w ośrodku wileńskim i krzemienieckim (1781–1840). [W:] J. Babicz, W. Grębecka (red.), *Wkład wileńskiego ośrodka naukowego w przyrodnicze poznanie kraju (1781–1842)*. Monografie z Dziejów Nauki i Techniki t. 141 s. 115–225; W. Grębecka, 1993. Stanisław Bonifacy Jundził – wybitny uczonego polskiego oświecenia (1761–1847). [W:] I. Stasiewicz-Jasiukowa (red.), *Wkład Pijarów do nauki i kultury w Polsce XVII–XIX w.* Warszawa–Kraków; W. Grębecka, 1998. *Wilno–Krzemieniec. Botaniczna szkoła naukowa (1781–1841)*. Rozprawy z Dziejów Nauki i Techniki t. 7 ss. 288; W. Grębecka, 2003. *Stanisław Bonifacy Jundził (1761–1847)*. Warszawa–Lida, ss. 74; P. Köhler, 1991. Botanika w Krakowie i Wilnie w latach 1780–1840. *Wszechświat* **92**(1): 10–13; P. Köhler, 1994. Old herbaria of Polish botanists in Vilna and Kiev. *Taxon* **43**(3): 487–488; P. Köhler, 1994. Zielniki botaników ośrodka wileńskiego z lat 1780–1840 w Kijowie, Krakowie i Wilnie. *Kwartalnik Historii Nauki i Techniki* **39**(1): 109–116; P. Köhler, 1994. Zielniki botaników polskich w Wilnie i Kijowie zebrane przed rokiem 1840. Herbaria of Polish botanists collected before 1840 in Vilna and Kiev. *Wiadomości Botaniczne* **38**(3/4): 174–177; P. Köhler, 1995. Dawne ogrody botaniczne Wilna. Old botanic gardens in Vilna (Vilnius,

Lithuania). *Wiadomości Botaniczne* **39**(1/2): 144–147; T. Majewski, 1994. Wkład ks. Stanisława Bonifacego Jundziła do rozwoju nauk przyrodniczych w Polsce. *Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego* **55**(1992): 75–83; J. Mowszowicz, 1967. Ks. Stanisław Bonifacy Jundził 6.V.1761 – 15.IV.1847 (w 120-lecie śmierci). *Wszechświat* **10** (1991): 252–254; Mowsz. [J. Mowszowicz], 1987. Jundził Stanisław Bonifacy (1761–1847). [W:] S. Feliksiak (red.), *Słownik biologów polskich*. PWN, Warszawa, s. 240; J. Oleszakowa, 1971. Stanisław Bonifacy Jundził i Wilibald Besser w świetle wzajemnej korespondencji. *Studia i Materiały z Dziejów Nauki Polskiej, ser. B* **21**: 83–114; A. Spólnik, 1991. „Opisanie roślin w prowincji W. X. L. naturalnie rosnących według układu Linneusza przez X. B. S. Jundziła” (w dwusetlecie wydania). *Kwartalnik Historii Nauki i Techniki* **36**(4): 83–88.

14. MATERIAŁY IKONOGRAFICZNE. W. Sławiński, 1947. X. Stanisław Bonifacy Jundził profesor Historii Naturalnej Wszechnicy Wileńskiej. The Rev. Stanisław Bonifacy Jundził Professor of Natural History in the University of Wilno. *Annales UMCS I*, Suppl. I.

Piotr KÖHLER

---

## SPRAWOZDANIA ZE SPOTKAŃ NAUKOWYCH SCIENTIFIC MEETING REPORTS

---

### IX MIĘDZYNARODOWY KONGRES AEROBIOLOGICZNY (BUENOS AIRES, ARGENTYNA, 23–27 SIERPNIĄ 2010)

The 9<sup>th</sup> International Congress on Aerobiology  
'Expanding Aerobiology' (Buenos Aires,  
Argentina, 23–27 August 2010)

IX Międzynarodowy Kongres Aerobiologiczny zorganizowały wspólnie dwa argentyńskie uniwersytety: Nacional del Sur i Nacional de



La Pampa oraz Argentyńskie Muzeum Przyrodnicze „Bernardino Rivadavia”. Był to pierwszy w historii Międzynarodowego Towarzystwa Aerobiologicznego Kongres, który odbył się w Ameryce Południowej. Celem spotkania było zainteresowanie aerobiologią kolejnych krajów, szczególnie krajów Ameryki Łacińskiej oraz dyskusja o różnych aspektach aerobiologii.

W Kongresie uczestniczyło około 200 osób, głównie z Ameryki Północnej i Południowej oraz Europy i Azji. Wyniki badań prezentowane były w 8 grupach tematycznych: 1. Rozprzestrzenianie cząstek biologicznych, modele, statystyka, 2. Fenologia, emisja cząstek, 3. Wpływ cząstek na zdrowie, 4. Ogólna aerobiologia, 5. Powietrze w pomieszczeniach zamkniętych i badania dziedzictwa kulturowego, 6. Ekspozycja, objawy i wartości progowe, 7. Aeromikologia, 8. System monitoringu aerobiologicznego.

Oprócz sesji referatowych i posterowych odbyło się I Argentyńskie Sympozjum Aerobiologiczne na temat „Sieć aerobiologiczna w krajach Ameryki Południowej”. Wykłady wygłoszone przez zaproszonych gości dotyczyły: prognozowania alergennego składu atmosfery i jej chemicznego zanieczyszczenia (M. Sofiev, Finlandia); wartości progowej dla alergii na pyłek oliwek (C. Galan, Hiszpania); wartości progowej koncentracji pyłku i rozwoju objawów chorobowych (L. A. de Weger, Holandia); pobierania, mierzenia i identyfikacji alergenów w powietrzu zewnętrznym i w pomieszczeniach zamkniętych (E. Tovey, Australia); ilościowego określenia materiału aerobiologicznego w oparciu o system przeciwciał (A. J. Wakeham, Wielka Brytania); pochodzenia pyłku *Ambrosia*, ekspozycji pacjentów na pyłek i wpływu pyłku na zdrowie (M. Thibaudon, Francja).

W Kongresie uczestniczyło 7 osób z Polski. Zaprezentowały one wyniki badań w formie 9 referatów i posterów, dotyczące: wpływu czynników meteorologicznych na dynamikę sezonu pyłkowego traw, koncentracji pyłku i zarodników grzybów pod wpływem czynników meteorologicznych i zanieczyszczeń powietrza, zmian toksyczności grzybów poddanych ekspozycji na promieniowanie mikrofalowe, metod pobierania prób powietrza, wpływu metod wyznaczania sezonu zarodników na charakterystyki sezonu (początek, koniec i długość sezonu, maksymalna koncentracja, dzień maksymalnej koncentracji, roczna suma zarodników) oraz czasowej i przestrzennej autokorelacji koncentracji pyłku.

W pierwszej grupie tematycznej – „Rozprzestrzenianie cząstek biologicznych, modele, statystyka” – wyróżniał się referat na temat wykorzystania danych satelitarnych do prognozowania lokalnego terminu uwalniania pyłku brzozy, chociaż model nie jest jeszcze dopracowany i nie informuje o ilości pyłku i dalekim transporcie (S. R. Karlsen, Norwegia). Kolejny interesujący temat dotyczył nowej generacji modeli prognostycznych – a mianowicie rozprzestrzeniania się pyłku brzozy w oparciu o mapy dystrybucji roślinności (R. Gehrig, Szwajcaria).

W ramach sesji 2. „Fenologia, emisja cząstek” porównano sezony pyłkowe *Alnus*, *Betula* i *Castanea* oraz ich tendencje w ostatnich 15 latach w Hiszpanii i Włoszech, aby wyjaśnić różnice między warunkami chłodu i ciepła koniecznymi do kwitnienia różnych drzew na różnych stanowiskach. Porównanie wykazało, że testowane różne temperatury określające chłód i ciepło mogą wyjaśnić zmienność obserwowaną między sezonami pyłkowymi badanych drzew w obydwóch rejonach geograficznych (V. Jato, Hiszpania).

W temacie sesji 3 – „Wpływ cząstek na zdrowie” – poruszony został problem socjo-ekonomicznego wpływu kataru siennego na jakość życia w Anglii. Stwierdzono negatywny wpływ choroby na jakość życia pacjentów, wiążący się ze zmniejszoną wydajnością pracy, nieuznawaniem przez pracodawców zwolnień lekarskich pracowników i związane z tym ogromne straty



Ryc. 1. Widok na Cataratas del Iguazú od strony Brazylii (fot. M. Puc).

Fig. 1. View of Cataratas del Iguazú from Brazil side (phot. M. Puc).

ekonomiczne dla kraju (J. Emberlin, Wielka Brytania). E. Levetin (USA) oszacowała koncentracje zarodników grzybów i wrażliwość na ich alergeny u mieszkańców Nowego Orleanu trzy lata po huraganie Katrina. Stwierdziła, że nie ma nadmiernego ryzyka występowania chorób układu oddechowego. Europejski projekt HIALINE (Health Impacts of Airborne Allergen Information Network) omówił R. Albertini (Włochy). Celem tego projektu jest określenie zdolności pyłku do uwalniania alergenów, co zaowocuje prognozowaniem ekspozycji na alergeny przy wzięciu pod uwagę koncentracji pyłku i uwalniania alergenów w różnych lokalizacjach. Badania te umożliwią rozwój zintegrowanego systemu modelowego dla koncentracji pyłku i alergenów w Europie.

W czwartej grupie tematycznej – „Aerobiologia ogólna” – wykazano wpływ elementów

pogodowych na parametry sezonów pyłkowych traw w Krakowie (D. Myszkowska, Polska). Badania trendu w terminach początku sezonu pyłkowego traw i maksymalnych stężeń na kilku stanowiskach w Andaluzji omówiła H. Garcia-Mozo (Hiszpania) zwracając uwagę, że przyszłe zmiany w fenologii traw można wiązać ze zmianami w użytkowaniu gruntu, zmianami w objawach polinozy wynikającymi z wyższych koncentracji pyłku i zmianami terminów sezonów pyłkowych. Modele obliczone z uwzględnieniem elementów pogodowych dla zarodników *Alternaria* i *Cladosporium*, które mogą być wykorzystane do szybkiej i prostej prognozy koncentracji zarodników na dzień następny, przedstawione zostały przez M. Puc (Polska).

W trakcie sesji 5. „Powietrze w pomieszczeniach zamkniętych i badania dziedzictwa kulturowego” omówiono dwuletni monitoring pyłku

i zarodników grzybów, który pozwolił na wykrycie rocznych i sezonowych zmian w Sydney (P. K. Burton, Australia) oraz monitoring w salach operacyjnych szpitala uniwersyteckiego w Parmie na podstawie którego stwierdzono, że ryzyko zakażeń może być spowodowane niewłaściwym użytkowaniem systemu wentylacyjnego (R. Albertini, Włochy).

Tematami sesji 6. – „Ekspozycja, objawy i wartości progowe” – była ocena siły związku między koncentracją pyłku i koncentracją alergenów (V. Jato, Hiszpania). Kolejny temat dotyczył przeprowadzonych wstępnych badań powiązań między ekspozycją na pyłek a objawami chorobowymi u pacjentów za pomocą aparatów opracowanych na podstawie aparatów dla górników, mierzących koncentracje pyłów w kopalniach węgla i poziom narażenia górników (M. Thibaudon, Francja). Również w tej sesji omówiono wpływ metod służących do określania sezonu występowania zarodników *Alternaria* na charakterystyki (parametry) sezonowe. Niższy procent zmienności koncentracji

zarodników notowano dla oryginalnych danych i wyższy procent dla mediany i średniej arytmetycznej (D. Stępańska, Polska).

W ramach sesji 7. – „Aeromikologia” – przedstawiono m.in. zmiany koncentracji zarodników *Alternaria* w zależności od elementów pogodowych w Lublinie i Poznaniu. Statystycznie istotną korelację stwierdzono między temperaturą powietrza a liczbą zarodników (A. Sulborska, Polska). Wykorzystanie zminiaturyzowanych komór ekspozycyjnych, odpowiednich metod pobierania próbek powietrza z mikroorganizmami i metod analitycznych omówione zostały przez G. Marchanda (Kanada). Dzięki zastosowaniu komór można ocenić ekspozycję pracowników na mikroorganizmy w ich środowisku pracy.

Tematyka sesji 8. – „System monitoringu aerobiologicznego” – wiązała się z zastosowaniem aparatu Coriolis (firmy Bertin) tam, gdzie tradycyjne aparaty (firmy Burkard i Lanzoni) nie były wystarczające. Stosując aparat Coriolis można wykryć obecność biologicznych zanieczyszczeń powietrza, takich jak bakterie, pyłek,



Ryc. 2. Widok na Diabelską Gardziel (Garganta del Diablo) od strony Argentyny (fot. M. Puc).

Fig. 2. View of Garganta del Diablo from Argentina side (phot. M. Puc).

wirusy i zarodniki grzybów, w tym *Stachybotris chartarum*, który wytwarza mikotoksyny i jest jedną z przyczyn syndromu chorych budynków (M. Thibaudon, Francja).

W obradach końcowych ustalono, że następny Międzynarodowy Kongres Aerobiologiczny odbędzie się w Australii w 2014 roku. Wcześniej, we wrześniu 2012 roku, odbędzie się V Europejskie Sympozjum Aerobiologiczne organizowane w Krakowie.

Rezultatem spotkania kongresowego ma być publikacja najciekawszych prezentacji w specjalnym wydaniu czasopisma *Aerobiologia*.

Niewątpliwą atrakcją pobytu w Argentynie były sławne na całym świecie wodospady (Cataratas del Iguacu) na terenie Narodowego Parku Iguacu utworzonego dla ochrony subtropikalnych lasów deszczowych. Mogliśmy je zobaczyć, a w Parku jest wiele tras z licznymi pomostami widokowymi pozwalającymi podziwiać wspaniałe, panoramyczny widok na większą kaskad. Największe wrażenie robi widok na Diabelską Gardziel (Garganta del Diablo), gdzie masy wody spadają z bazaltowej półki do kotła położonego 70 m niżej.

Danuta STĘPALSKA, Dorota MYSZKOWSKA

**MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA  
„NATURAL SCIENCES AT THE BEGINNING  
OF THE 19<sup>TH</sup> CENTURY, DEVELOPMENT  
AND LINKS TO PRESENT-DAY”  
POŚWIĘCONA 250. ROCZNICY URODZIN  
WIELKIEGO BOTANIKA XIX W.  
STANISŁAWA BONIFACEGO JUNDZIŁŁA  
(5–6 V 2011, WILNO, LITWA)**

**The international conference ‘Natural sciences  
at the beginning of the 19<sup>th</sup> century, development  
and links to present-day’ dedicated to the 250<sup>th</sup>  
anniversary of Stanisław Bonifacy Jundziłł birth,  
famous botanist of the 19<sup>th</sup> century  
(5–6 May 2011, Vilnius, Lithuania)**

W dniu 5 maja 2011 roku przypadała 250 rocznica urodzin Stanisława Bonifacego Jundziłła (1761–1847), jednej z największych postaci

polskiej botaniki przełomu XVIII i XIX w.<sup>1</sup> Rocznicą ta stała się okazją do zorganizowania międzynarodowej konferencji przez Uniwersytet Wileński, Ogród Botaniczny Uniwersytetu Wileńskiego oraz Państwowy Rezerwat Kulturowy Zamków Wileńskich. Obrady odbywały się w pięknej Auli Kolumnowej Uniwersytetu Wileńskiego (Ryc. 1). Konferencję poprzedziło przemówienie rektora Uniwersytetu Wileńskiego – w imieniu organizatorów, oraz wystąpienia ambasador Królestwa Szwecji na Litwie i dyrektor Instytutu Kultury Polskiej na Litwie – w imieniu sponsorów.

Podczas konferencji wygłoszono 2 referaty wprowadzające. W pierwszym – „The way of life and creative work by Stanisław Bonifacy Jundziłł” – Regina Juodkaitė (Ogród Botaniczny Uniwersytetu Wileńskiego) przedstawiła koleje życia tego przyrodnika, a w drugim – „Botany in Wilna and Cracow in the times of Stanisław Bonifacy Jundziłł: a comparative outline” – Piotr Köhler (Instytut Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego) nakreślił w aspekcie porównawczym rozwój botaniki w Wilnie i Krakowie pod koniec XVIII w. i w pierwszych dekadach XIX w. Pozostałych 9 referatów było związanych bezpośrednio z życiem i działalnością Stanisława Bonifacego Jundziłła lub z botaniką jego czasów. Do pierwszej grupy należały następujące wystąpienia: „Prof. S. B. Jundziłł working at the dawn of geology science” – Juozas Paškevičius (Katedra Geologii i Mineralogii Uniwersytetu Wileńskiego), „Development of sciences of the zoology and Vilnius University Zoological Museum under the influence of S. B. Jundziłł” – Grita Skujienė i Andrius Petrašiūnas (Katedra Zoologii Uniwersytetu Wileńskiego), „S. B. Jundziłł and Vilnius University Botanical Garden” – Audrius Skridaila (Ogród Botaniczny Uniwersytetu Wileńskiego), „Contribution of Stanisław Bonifacy Jundziłł to research of Lithuanian flora” – Mindaugas Rasimavičius (Katedra Botaniki i Genetyki Uniwersytetu Wileńskiego). W drugiej grupie tematycznej

<sup>1</sup> Najnowszy biogram S. B. Jundziłła – patrz *Wiadomości Botaniczne* 2011 55(1/2): 94–98.



Ryc. 1. Aula Kolumnowa Uniwersytetu Wileńskiego (fot. S. Žilinskaitė).

Fig. 1. The Pillared Assembly Hall of the Vilnius University (phot. S. Žilinskaitė).

znalazły się następujące prezentacje: „Vilnius University Botanical Garden ensemble at Serekiskes” – Audronė Kasperavičienė (Państwowy Rezerwat Kulturowy Zamków Wileńskich), „Vienna as a botanical «Centre of Calculation»?” – Marianne Klemun (Uniwersytet Wiedeński), „Gardens and the Botanic Garden at Jazdów in Warsaw” – Marek Barański (Warszawa), „Historical aspects of formation of Kyiv st. Volodymyr University Botanical Garden (first half of XIX century)” – R. M. Palagecha, V. V. Kapustyana, A. M. Golovchenko, A. S. Bysov (Uniwersytet im. Tarasa Szewczenki, Kijów), „Linnaeus’ garden in Uppsala” – Jesper Kårehed (Ogród Botaniczny Uniwersytetu w Uppsali).

Konferencji towarzyszyła obszerna wystawa publikacji S. B. Jundziła w Bibliotece Uniwersytetu Wileńskiego.

Popołudniem 5 maja uczestnicy konferencji

spotkali się na pikniku zorganizowanym w Ogrodzie Botanicznym Uniwersytetu Wileńskiego. Mieliliśmy okazję poprobować tradycyjne



Ryc. 2. Litwinka i autor sprawozdania (fot. A. Skridaila).

Fig. 2. Lithuanian and author of the report (phot. A. Skridaila).



Ryc. 3. W trakcie spaceru po Starym Mieście w Wilnie (fot. S. Žilinskaitė).

Fig. 3. While walking through the Old Town, Vilnius (phot. S. Žilinskaitė).

litewskie potrawy i trunki, posłuchać tradycyjnych pieśni litewskich w wykonaniu ludowego zespołu, poobserwować, a nawet spróbować zatańczyć ludowe tańce litewskie (Ryc. 2).

W piątkowe przedpołudnie (6 maja) odbył się spacer po wileńskim Starym Mieście (Ryc. 3), ze szczególnym uwzględnieniem miejsc związanych z działalnością Stanisława Bonifacego Jundziłła. Spacer, symbolicznie, zakończył się na Cmentarzu Bernardyńskim przed grobem Stanisława Bonifacego Jundziłła.

Konferencja stała się okazją do, z jednej strony, przypomnienia tego botanika, a z drugiej strony, do spojrzenia na jego działalność i dokonania z perspektywy XXI w. Obecność ambasador Szwecji (szkoda, że nie było ambasadora Polski) nadała obradom wysoką rangę, konferencją interesowała się także wileńska prasa i radio.

Piotr KÖHLER

**XXX MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA  
POLSKIEGO TOWARZYSTWA  
FYKOLOGICZNEGO „PRZESZŁOŚĆ,  
TERAŹNIEJSZOŚĆ, PRZYSZŁOŚĆ BADAŃ  
FYKOLOGICZNYCH. ICH ZNACZENIE DLA  
CZŁOWIEKA I OCHRONY ŚRODOWISKA”  
(WROCLAW, 19–21 MAJA 2011)**

**30<sup>th</sup> International Conference of the Polish  
Phycological Society ‘The past, present, future of  
phycological research. Its signification for man  
and environment protection’  
(Wrocław, Poland, 19–21 May 2011)**

XXX Międzynarodowa Konferencja PTF miała miejsce we Wrocławiu, gdzie spotkano się by dyskutować nad historią fykologii oraz kierunkami jej rozwoju zarówno z punktu widzenia badań ekologicznych, florystycznych, jak i genetycznych, przy wykorzystaniu metod molekularnych. Starano się odpowiadać na pytania, jak

przebiegał i jakie ma perspektywy na przyszłość rozwój badań fykologicznych. Konferencja odbyła się pod patronatem Rektora Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu, profesora dr. hab. Romana Kołacza, a zorganizowana została przez Polskie Towarzystwo Fykologiczne przy współudziale Uniwersytetu Przyrodniczego, Katedry Botaniki i Ekologii Roślin oraz Karkonoskiego Parku Narodowego.

Tegoroczna konferencja miała szczególne znaczenie z tego względu, że była to już 30. rocznica spotkań polskich fykologów i 60. rocznica Uniwersytetu Przyrodniczego, co stanowiło doskonałą okazję do przypomnienia najważniejszych osiągnięć i zarazem podsumowania działalności Towarzystwa.

W konferencji uczestniczyło 107 osób, w tym 24 gości z zagranicy, którzy do Wrocławia przybyli z Czech, Finlandii, Kazachstanu, Litwy, Rosji, Słowacji, Turcji, Ukrainy, Węgier i Wielkiej Brytanii. Ceremonia otwarcia odbyła się w Sali im. Jana Pawła II w budynku Uniwersytetu Przyrodniczego, gdzie powitał wszystkich profesor dr. hab. Jan Matuła dziękując za przybycie członkom honorowym PTF: prof. Pertii Elorancie, prof. Franciszkowi Hindákowi, prof. Jiří Komárkowi, prof. Horstowi Lange-Bertalotowi oraz przewodniczącemu Europejskiego Towarzystwa Fykologicznego prof. Elliotowi Shubertowi. W swoim wystąpieniu prof. Matuła podkreślił potrzebę wymiany informacji na temat prowadzonych badań w obliczu ciągle zwiększającej się ilości danych oraz wyraził nadzieję, że konferencja pomoże w przedstawieniu ostatnich osiągnięć polskich i zagranicznych naukowców, w celu ustalenia kierunku badań nad sinicami i glonami w najbliższej przyszłości. Pierwszego dnia sesja plenarna była w całości poświęcona historii oraz stanowi badań fykologicznych w Polsce. Rozpoczęła się od wykładu prezes PTF, prof. dr. hab. Lubomiry Burchardt na temat działalności Towarzystwa, a następnie przypomniano najważniejsze osoby biorące udział w tworzeniu ośrodków fykologicznych w Polsce. Po wysłuchaniu pierwszej sesji plenarnej, uczestnicy konferencji udali się na prowadzoną przez przewodników wycieczkę po

Wrocławiu, podczas której można było zobaczyć między innymi Rynek, dawne Więzienie Miejskie, Ossolineum i zabytkowy Ostrów Tumski. W trakcie wycieczki nie zabrakło ciekawych anegdot o zwiedzanych miejscach, jak i towarzysztwa wrocławskich krasnali.

Obrazy w ciągu następnych dni odbywały się w należącym do Uniwersytetu Przyrodniczego Pałacu Kornów w Pawłowicach, pięknej rezydencji pochodzącej z końca XIX wieku. W ciągu 3 dni trwania konferencji odbyło się 7 sesji referatowych oraz dwie sesje posterowe. Dotyczyły one: postępów w taksonomii i poznaniu zmienności prokariotycznych i eukariotycznych glonów (w oparciu o metody molekularne i badanie ich morfologii), bioróżnorodności, struktury i strategii życiowych w odniesieniu do warunków ekologicznych i rozmieszczenia geograficznego, a także reakcji zbiorowisk sinic i glonów na czynniki stresowe (m.in. mówiono o odporności na toksyczne substancje). W wielu referatach i posterach poruszano także zagadnienia dotyczące roli glonów i sinic w środowisku ich występowania oraz ich znaczenia dla człowieka i gospodarki. Przedstawiono 41 prezentacji i 72 postery. Podczas pierwszej sesji w Pawłowicach szczególnie ciekawa była prezentacja profesora J. Komárka, światowej sławy badacza sinic, który jest głównym inicjatorem zmian taksonomicznych w systemie cyjanobakterii. Pozostałe wykłady skupiały się także na konfliktach w taksonomii i zmianach w oparciu o badania molekularne i cechy fenotypowe. Na koniec tej sesji odbyła się krótka prezentacja sponsora – firmy Precoptic. Na kolejnych sesjach przedstawiono prezentacje dotyczące między innymi wymagań ekologicznych fitoplanktonu i jego wykorzystania w monitoringu polskich jezior, zagadnień hydrobiologicznych, ekologicznych i taksonomicznych, w których główną rolę odgrywały okrzemki oraz omawiano glony występujące w nietypowych siedliskach (na przykład niezwykle interesująca prezentacja profesor B. Pawlik-Skowrońskiej o glonach z miejsc zanieczyszczonych metalami ciężkimi). Tego dnia odbyła się także sesja posterowa, której przewodniczyli prof. Ryszard Gołdyn, prof. Jiří Komárek





Ryc. 1. Uczestnicy XXX Międzynarodowej Konferencji Fykologicznej PTF (fot. D. Richter).

Fig. 1. The participants of the 30<sup>th</sup> International Phycological Conference (phot. D. Richter).

i prof. Barbara Pawlik-Skowrońska. Wieczorem spotkano się przy ognisku, na którym profesor J. Matuła serdecznie podziękował uczestnikom za przybycie oraz w imieniu organizatorów konferencji, zgodnie z tradycją, przekazał zapalki organizatorom następnej konferencji, która odbędzie się w Olsztynie. Dobrego nastroju nie popsęły nawet intensywne opady deszczu – zabawa trwała dalej pod specjalnie przygotowanymi namiotami aż do późnych godzin wieczornych. Ostatniego dnia odbyły się dwie sesje z prezentacjami ustnymi (wśród których szczególnie wyróżniała się prezentacja przedstawiana przez mgr Annę Toruńską) oraz sesja posterowa, której przewodniczyli prof. Lubomira Burchardt, prof. Pertti Eloranta i prof. Konrad Wołowski. Wystąpienia i postery dotyczyły między innymi oddziaływań allelopatycznych na glony i cyjanobakterie, glonów i cyjanobakterii jako pożywienia, technik unieruchamiania komórek, a także okrzemek jako wskaźników środowiskowych.

Później odbyło się uroczyste zamknięcie obrad, na którym prof. Konrad Wołowski podsumował tegoroczne spotkanie podkreślając między innymi, że w różnorodności prezentowanych referatów i plakatów tkwi siła tych spotkań, a prof. Lubomira Burchardt oficjalnie zamknęła konferencję. Następnie miało miejsce zebranie Polskiego Towarzystwa Fykologicznego, na którym podsumowano zeszłoroczną działalność, omówiono sprawy bieżące oraz przyjęto 5 nowych członków.

XXX Międzynarodowa Konferencja PTF zakończyła się uroczystym bankietem, podczas którego poproszono przewodniczącego Europejskiego Towarzystwa Fykologicznego o opinię na temat konferencji oraz prezentowanych na niej wystąpień i posterów. Prof. E. Shubert pogratulował wysokiego poziomu prowadzonych badań i podkreślił, że różnorodność poruszanych tematów nie pozwoliła mu na opuszczenie ani jednej prezentacji. Następnie Komitet Naukowy przyznał pierwsze miejsce mgr Annie Toruńskiej

z zespołem za prezentację pod tytułem „Allelopathic interactions – an important factor controlling the growth of Baltic Cyanobacteria?”, z nagrodą w postaci całkowitego sfinansowania uczestnictwa w XXXI Konferencji PTF w Olsztynie. Wyróżniono także dwie prezentacje o gatunkach rodzaju *Chara* przedstawione przez mgr Alicję Bąk oraz mgr Emilię Rekowską z zespołami. Pierwsze miejsce za poster pod tytułem „Xantophyll cycle and photosynthetic adaptation to environment in the marine phytoplankton” przyznano dr Marii Łotockiej, a wyróżnieniem uhonorowano: dr Macieja Gąbkę z zespołem za poster dotyczący jezior zdominowanych przez *Chara* sp., Irmę Vitonytę i Juratę Kasperovičienę za poster przedstawiający wykorzystanie fitobentosu jako wskaźnika jakości wód oraz Magdaleny Łukaszek z zespołem za poster przedstawiający glony występującymi w pułapkach roślin mięsożernych.

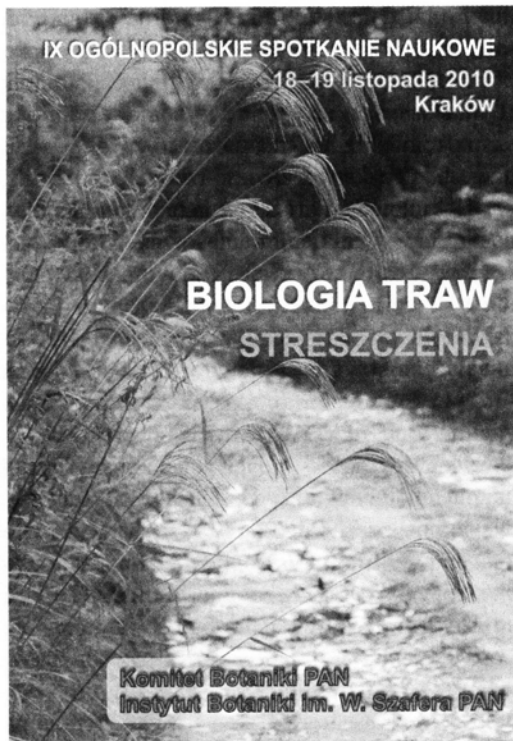
Ogrom pracy i wysiłek włożony w przygotowanie spotkania przez Komitet Organizacyjny tworzony przez prof. dr. hab. Jana Matulę, dr inż. Dorotę Richter, dr. Jacka Urbaniaka oraz mgr Barbarę Matulę zaowocował ciepłą i niepowtarzalną atmosferą, za co należą się szczególne wyrazy uznania.

Magdalena ŁUKASZEK

**IX OGÓLNOPOLSKIE SPOTKANIE  
NAUKOWE „BIOLOGIA TRAW”  
(KRAKÓW, 18–19 LISTOPADA 2010)**

**IX all-Polish scientific meeting  
‘Biology of grasses’  
(Kraków, Poland, 18–19 November 2010)**

IX Ogólnopolskie Spotkanie Naukowe „Biologia traw”, które odbyło się w Krakowie, w dniach 18–19 listopada 2010 roku, było poświęcone szeroko ujętym problemom dotyczącym traw, jednej z najważniejszych dla człowieka grup roślin. Stanowiło ono kontynuację cyklicznych, organizowanych co dwa lata (począwszy od 1994 roku) sesji wykładowych i posterowych,



podczas których prezentuje się wyniki badań, wymienia doświadczenia i przemyślenia dotyczące *Poaceae* na forum botaników, którzy w szerszy lub węższy sposób zajmują się trawami.

Współorganizatorami spotkania byli: Zakład Systematyki Roślin Naczyniowych Instytutu Botaniki Polskiej Akademii Nauk oraz Komitet Botaniki Polskiej Akademii Nauk. Komitet naukowy reprezentowali: prof. dr hab. Ludwik Frey, prof. dr hab. Zbigniew Mirek oraz prof. dr hab. Marta Mizianty (Instytut Botaniki PAN, Kraków). W skład komitetu organizacyjnego wchodziły: dr Beata Paszko oraz dr Magdalena Szczepaniak.

W IX Ogólnopolskim Spotkaniu Naukowym „Biologia traw” wzięło udział 50 osób, reprezentujących większość ośrodków akademickich Polski, oraz jedna osoba ze Szwecji. Podstawę merytoryczną konferencji stanowiły 22 referaty (w tym dwa referaty plenarne), po których odbyła się dyskusja nad poruszonymi w nich problemami. Jednocześnie podczas sesji plakatowej zaprezentowano 15 posterów. Kolejne sesje

referatowe prowadzili: prof. Ludwik Frey, prof. Maria Krzakowa, dr hab. Paweł Kwiatkowski, prof. Tadeusz Korniak (pierwszego dnia) oraz prof. Marta Mizianty, dr hab. Adam Kula i dr Ewa Szczęśniak (drugiego dnia). Przewodnia tematyka tegorocznej konferencji dotyczyła, z jednej strony, zagadnień klasycznych badań nad trawami oraz, z drugiej strony, możliwości wykorzystania nowoczesnych metod genetycznych i cytogenetycznych we wnioskowaniu dotyczącym różnych aspektów biologii traw.

Po oficjalnym otwarciu i przywitaniu gości przez dr Beatę Paszko, głos zabrał Dyrektor Instytutu Botaniki PAN, prof. Zbigniew Mirek, który odniósł się do tradycji organizowania Spotkań Naukowych, których podmiotem są trawy. Następnie prof. Ludwik Frey, nawiązując do fragmentu wiersza *Inwokacja* Stanisława Koźłowskiego, zamieszczonego w streszczeniach referatów i plakatów, życzył uczestnikom wielu „serdecznych i bezinteresownych” rozmów w czasie trwania konferencji.

Pierwsza sesja referatowa poświęcona była zagadnieniom chorologii traw, zarówno w Polsce, jak i w górach Środkowej Azji. Rozmieszczenie gatunków traw należących do elementu górskiego w Sudetach oraz ich udział w zbiorowiskach roślinnych zostały wyczerpująco przedstawione w referacie plenarnym przez dr. hab. Pawła Kwiatkowskiego. Jednocześnie autor podjął próbę określenia aktualnego stopnia zagrożenia poszczególnych taksonów oraz przedyskutował problem pochodzenia wysokogórskich gatunków traw w kontekście historycznych związków Sudetów z alpejskimi, karpackimi i subarktycznymi masywami górskimi Europy. Kolejne dwa wystąpienia, zilustrowane pięknymi zdjęciami, dotyczyły występowania traw w zbiorowiskach wschodniej części Wyżyny Tybetańskiej (dr Beata Paszko) oraz na obszarze Pamiro-Ałaju (dr Marcin Nobis i dr Arkadiusz Nowak).

Kolejne referaty wpisywały się w tematykę systematyki, filogenezy i flogeografii gatunków traw, oraz znaczenia, jakie w ich rozwoju odgrywają metody molekularne, kariologiczne, anatomiczne oraz cytogenetyczne. W czasie drugiego referatu plenarnego, dr hab. Robert Hasterok (we

współautorstwie z dr. Dominiką Idziak, mgr. Alexandrem Betekhtinem, dr. Elżbietą Wolny i dr. Karoliną Leśniewską) omówił metodę malowania chromosomów, która umożliwia jednoznaczny identyfikację całych chromosomów, a także poszczególnych ich obszarów w kariotypie. Autor przedstawił osiągnięcia badań nad ewolucją genomów gatunków traw, z podkreśleniem znaczenia badań nad *Brachypodium distachyon*, który jest gatunkiem modelowym dla traw i zbóż użytkowych strefy klimatu umiarkowanego. Kolejny prelegent, dr Andrzej Pasierbiński (wraz z dr. hab. Józefem Mitką i dr Agnieszką Sutkowską) podjął próbę odtworzenia zasięgów *Bromus erectus* i *B. benekenii* na terenie Europy w okresie maksimum ostatniego zlodowacenia oraz interglacjału eemskiego. Do modelowania rozmieszczenia wykorzystano współczesne dane klimatyczne, paleoklimatyczne, dane z literatury, zielników oraz własne notowania z badań terenowych. Wyniki badań flogeograficznych *Hordeum murinum* subsp. *murinum* w Europie Środkowej, opartych na analizach chloroplastowego i genomowego DNA, przedstawił dr Wojciech Bieniek. Poziom odrębności taksonomicznej *Melica magnolia*, w odniesieniu do pozostałych taksonów kompleksu *M. ciliata*, oparty na badaniach zróżnicowania morfologicznego i genetycznego prób populacji, został scharakteryzowany przez dr. Magdalенę Szczepaniak, co zakończyło tę sesję tematyczną.

W następnej sesji referatowej aspekty chorologiczne gatunków traw zostały poruszone przez prof. Ludwika Freya (we współautorstwie z prof. Martą Mizianty), który omówił stopień zagrożenia *Leersia oryzoides* we florze Polski. Jest to gatunek o nieustalonym rozmieszczeniu, związany z roślinnością siedlisk podmokłych i bagiennych, które często są narażone na niekorzystne zmiany. Podczas dyskusji dr Ewa Szczęśniak zwróciła uwagę, że *L. oryzoides* bardzo późno wykląsza się, albo czasami nawet nie zdąży wykląszyć się w sezonie wegetacyjnym i dlatego trzeba przygotować się na szukanie gatunku w stanie wegetatywnym w terenie. Występowanie *Bromus secalinus*, ustępującego chwastu, w północno-wschodniej Polsce, zostało

przedstawione przez prof. Tadeusza Korniake i dr. Piotra Dynowskiego. Z kolei problematykę związaną z rozprzestrzenianiem się gatunków *Eragrostis* i *Pennisetum flaccidum* zaprezentowali odpowiednio mgr Janusz Guzik i dr Ewa Szcześniak. Wyniki kilkudziesięciu lat obserwacji pojawiania się i zanikania poszczególnych gatunków traw w toku sukcesji wtórnej na niekoszonej łące łąkowej w Puszczy Białowiejskiej omówili dr Wojciech Adamowski i dr Anna Bomanowska.

Późnym popołudniem pierwszego dnia obrad w sali wystawowej Muzeum Paleobotanicznego Instytutu Botaniki PAN odbyła się sesja plakatowa, której zakres tematyczny obejmował: występowanie *Elymus hispidus* na Działach Grabowieckich (dr Anna Cwener), *Sesleria uliginosa* na terenie Niecki Nidziańskiej (dr hab. Krystyna Towpasz i dr Alina Stachurska-Swakoń) oraz *Festuca pseudodalmatica* w Polsce (dr Marcin Nobis i dr Agnieszka Nobis); udział traw w zbiorowiskach Wzgórz Opoczyńskich (dr Anna Trojecka-Brzezińska), grodzisk i zamczysk w Karpatach Zachodnich (mgr Donata Suder) oraz terenów kolejowych środkowo-wschodniej Polski (dr Małgorzata Wrzesień); analizy zmienności morfologicznej *Anthoxanthum odoratum* (dr Maria Drapikowska, dr Piotr Szkudlarz, dr Zbigniew Celka, mgr inż. Barbara Andrzejewska, prof. Bogdan Jackowiak) i zmienności kariologicznej *Phleum graecum* (mgr inż. Katarzyna Podmokła, mgr Justyna Krankowska, dr Aleksandra Grabowska-Joachimia, dr hab. Adam Kula); badania cech biologicznych *Deschampsia caespitosa* (mgr inż. Agnieszka Strychalska, dr hab. Anna Kryszak, dr hab. Jan Kryszak, mgr inż. Agnieszka Klarzyńska, prof. Barbara Politycka) i *Echinochloa crus-galli* (dr Beata Węgrzynek) oraz zagrożeń *Avena planiculmis* w Górach Świętokrzyskich (mgr Marek Podsiedlik).

Drugi dzień Spotkania rozpoczął się od zaprezentowania wyników badań nad uprawianymi odmianami traw. Dr Agnieszka Sutkowska wykazała przy użyciu metody ISSR-PCR, że wprowadzona do uprawy w Polsce odmiana „Broma” to *Bromus carinatus*, a nie *B. willdenowii*, jak do tej pory powszechnie uważano. Zróżnicowany

poziom zmienności genetycznej 8 odmian hodowlanych *Lolium multiflorum* został stwierdzony przy zastosowaniu techniki ISSR-PCR i elektroforezy enzymów (prof. Maria Krzakowa i dr Agnieszka Sutkowska).

Niespodziewanym gościem konferencji był Lennart Stenberg (Swedish National Museum, Stockholm). Opowiedział on o swojej pracy związanej z opracowaniem pięknie zilustrowanej flory prowincji Norrbotten (*Norrbottens flora*, wydana w 2010 roku), położonej w północno-wschodniej Szwecji. Dane florystyczne do opracowania flory były zbierane od 1989 do 2008 roku, między innymi przez 344 amatorów botaników.

W kolejnym wystąpieniu skoncentrowano się na przedstawieniu wyników analiz biometrycznych cech morfologicznych łuszczyk w rodzaju *Triticum* (prof. Romuald Kosina). W badaniach cytogenetycznych bielma w stadium jądrowym gatunków rodzaju *Avena* wykazano jego zróżnicowanie gatunkowe oraz dużą aktywność metaboliczną, związaną z rozwojem ziarniaków (mgr Paulina Tomaszewska i prof. Romuald Kosina). Gatunki rodzaju *Avena* okazały się również dogodnym obiektem badań morfogenezy i przyczyn zaburzonego rozwoju pyłku (mgr Maria Florek i prof. Romuald Kosina). Wyniki modelowania prognostycznego dla sezonów pyłkowych traw w Krakowie, co ma duże znaczenie ze względów zdrowotnych dla wielu osób uczulonych na pyłki traw, zaprezentowała dr Dorota Myszkowska. Do tego wystąpienia tematycznie nawiązywał plakat dotyczący sezonów pyłkowych traw w Sosnowcu (mgr Kazimiera Chłopek i dr Katarzyna Dąbrowska-Zapart).

Na zakończenie konferencji wysłuchaliśmy dwóch ciekawych wystąpień, które wywołały szczególnie ożywioną dyskusję. Okazało się, że określone gatunki traw wyróżniają odpowiednie zbiorowiska w murawach kserotermicznych, występujących na serpentynitach, skał obecnych w Polsce jedynie na Dolnym Śląsku (dr hab. Ludwik Żolnierz). Główny kierunek zmienności tych zbiorowisk w toku sukcesji wyznaczony jest przez gradient miąższości gleb i ich zasobności w fosfor. Zabierając głos, prof. Romuald Kosina

i dr Ewa Szczęśniak zwrócili uwagę, że unikatowe skały serpentynitowe regularnie zanikają na obszarze Sudetów w wyniku działalności kamieniołomów (np. w okolicach Ślęzy czy Szklar). W ostatnim wystąpieniu mgr Łukasz Pierzchała (współautorzy: dr Edyta Sierka i Barbara Stalmachova z Ostrawy, Czechy) odpowiadał na pytanie zawarte w temacie: „Czy rekultywacja sprzyja trawom?”. Badania prowadzone na obszarach zbiorników utworzonych w nieckach osiadania, powstałych w wyniku eksploatacji węgla kamiennego wykazały, że typ rekultywacji jest związany ze składem gatunkowym traw. Prof. Ludwik Frey, nawiązując do wyników tych badań, zauważył, że to może jednak trawy sprzyjają rekultywacji, a nie odwrotnie. W związku z tym, że *Calamagrostis epigejos* był gatunkiem występującym na wszystkich typach rekultywowanych powierzchni, dr Marcin Nobis zapytał o sukcesję tego inwazyjnego gatunku, w kontekście ochrony muraw kserotermicznych zgodnie z wymogami Natura 2000. Pytanie to, wraz z uwagami dotyczącymi wątpliwości – wypalać czy nie wypalać murawy – spowodowało ożywioną wymianę opinii wśród uczestników. Kończąc Spotkanie, dr Magdalena Szczepaniak podziękowała wszystkim uczestnikom za przyjęcie zaproszenia i udział w konferencji oraz korzystając z okazji, złożyła serdeczne życzenia bożonarodzeniowe.

Uczestnicy konferencji otrzymali opublikowane streszczenia referatów i plakatów (Szczepaniak, Paszko 2010). Jednocześnie materiały konferencyjne (plakat, logo, galeria fotografii oraz abstrakty w formacie pliku .pdf) zostały zamieszczone i są dostępne na stronie internetowej Instytutu Botaniki PAN w zakładce: Konferencje / Archiwalia pokonferencyjne; <http://www.ib-pan.krakow.pl/trawy10/trawy2010.html>.

Wymiernym efektem konferencji ma być wydanie recenzowanych, pełnych tekstów wystąpień referatowych i plakatowych w formie wydawnictwa monograficznego w języku angielskim, zawierającego przede wszystkim prace o znaczeniu ogólnym i przeglądowe, oraz jako artykuły w języku polskim w czasopiśmie *Fragmenta Floristica et Geobotanica Polonica*,

dotyczące zagadnień szczegółowych z terenu Polski. Publikacje przyczynią się do dalszego poszerzenia literatury naukowej dotyczącej *Poaceae*, która systematycznie od pierwszego Spotkania w 1994 roku jest wzbogacana o kolejne pozycje (np. *Studies on grasses in Poland* 2001, *Problems of grass biology* 2003, *Biology of grasses* 2005, *Biological issues in grasses* 2007, *Biologia traw* 2007, *Grass research* 2009).

Osiągnięcia tej konferencji są wynikiem wspólnej pracy wielu osób, a zwłaszcza uczestników, którzy przyjęli nasze zaproszenie i zechcieli przedstawić wyniki swoich badań. Po raz pierwszy występowałyśmy w roli organizatorek konferencji, którą niejako w hojnym spadku otrzymałyśmy od Pani Prof. Marty Mizianty i Pana Prof. Ludwika Freya, którzy „spotkania trawiarskie” wprowadzili w życie i z sukcesami, o czym świadczą m.in. wyżej wymienione pozycje literaturowe, konsekwentnie je organizowali i prowadzili od 1994 roku. W tym miejscu chcieliśmy wyrazić serdeczne podziękowanie za zaufanie jakim nas obdarzyli, powierzając kontynuowanie Spotkań Naukowych, poruszających problematykę dotyczącą traw. Dziękujemy za pomoc, rady i wsparcie, na które zawsze mogliśmy liczyć. Mamy nadzieję, że każdy z uczestników tegorocznego spotkania miał okazję do wielu rozmów „serdecznych i bezinteresownych”, powracając jeszcze raz do wiersza prof. Stanisława Kozłowskiego. A jednocześnie, idąc tym tropem słownym, jeżeli udało się komuś „załatwić interes naukowy”, to pewne cele tegorocznego Spotkania zostały osiągnięte.

Dziękujemy również Pani mgr Annie Drodzowicz za przygotowanie wspaniałych bukietów z traw i udowodnienie, że nawet „suche” może być piękne i frapujące, co zostało docenione przez naszych gości. Bardzo jesteśmy wdzięczne mgr inż. Jolancie Urbanik za ciekawe projekty graficzne oraz wspólnie spędzony czas na poszukiwaniu inspiracji w pięknie traw. Podziękowanie kierujemy również do wszystkich pracowników Instytutu Botaniki PAN, którzy w jakikolwiek sposób przyczynili się do zorganizowania i przeprowadzenia konferencji.

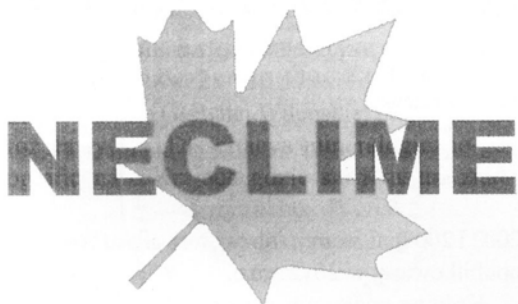
Następne, jubileuszowe X Spotkanie Naukowe odbędzie się za dwa lata w 2012 roku, tradycyjnie w Krakowie. Mamy nadzieję, że tort z traw, który był logo tegorocznego Spotkania, uda się wtedy podzielić na równe dziesięć części, czego sobie i przyszłym Uczestnikom życzymy.

SZCZEPANIAK M., PASZKO B. (red.) 2010. Ogólnopolskie Spotkanie Naukowe Biologia traw. Materiały konferencji. Kraków, 18–19.11.2010. Instytut Botaniki im. W. Szafera, PAN, Kraków.

Magdalena SZCZEPANIAK, Beata PASZKO

**WARSZTATY „NECLIME WORKING GROUP ON TAXONOMY OF NEOGENE PALYNOMORPHS” W KRAKOWIE, 14–15 CZERWCA 2011 ROKU**

**Workshop of ‘NECLIME working group on taxonomy of Neogene palynomorphs’ in Cracow, June 14–15, 2011**



Program NECLIME – *Neogene Climate Evolution in Eurasia* – powstał w 2001 roku. Jego celem są badania zmian klimatu Eurazji w neogenie w oparciu o wyniki analiz specjalistów z różnych dziedzin, w tym paleobotaników. W tym celu badane są kopalne szczątki roślin, następnie określa się ich najbliższych żyjących krewnych (“nearest living relatives” = NLR), aby na podstawie wymagań klimatycznych i środowiskowych obecnie żyjących roślin określić wymagania spokrewnionych z nimi roślin kopalnych, a co za tym idzie w przybliżony

sposób odtworzyć dawne warunki klimatyczne i ich zmiany.

Obecnie w ramach programu NECLIME działa ok. 100 osób z ponad 30 krajów z całej Europy (w tym 5 osób z Polski), Azji i Stanów Zjednoczonych. Badania poszczególnych zagadnień prowadzone są w pięciu grupach roboczych. Warsztaty jednej z tych grup, zajmujących się taksonomią palinomorf (ziaren pyłku i zarodników) występujących w osadach neogenu, odbyły się w Krakowie w dniach 14–15 czerwca 2011 roku. Gospodarzem warsztatów był Instytut Botaniki im. Władysława Szafera Polskiej Akademii Nauk. Były to drugie warsztaty grupy roboczej zajmującej się palinomorfami.

W ramach warsztatów wygłoszonych zostało 10 referatów, których autorami było 15 osób z Bułgarii, Czech, Niemiec, Polski i Słowacji. Pierwsze dwa referaty dotyczyły aktualnego stanu prac związanych z programem NECLIME (T. Utescher i D. Ivanov). Następnie przedstawiona została kolekcja palinologicznych preparatów porównawczych Instytutu Botaniki Polskiej Akademii Nauk w Krakowie (L. Stuchlik) i tworzona aktualnie komputerowa baza danych dotyczących palinomorf i stanowisk kopalnych palinoflor z neogenu Polski (B. Słodkowska). Kolejne referaty dotyczyły wyników badań przy użyciu mikroskopu świetlnego i elektronowego ziaren pyłku z neogeńskich osadów z obszaru Paratetydy (M. Kováčová, N. Doláková, P. Basistová i V. Alexová), Bułgarii (D. Ivanov i V. Hristova) i Polski (E. Durska) oraz pokrewieństwa botanicznego i taksonomii nowego morfologicznego rodzaju *Edmundipollis* (B. Słodkowska, M. Ziemińska-Tworzydło i M. Konzalová). Tematem przedostatniego wystąpienia były makro- i mikroszczałki związane ze współczesnym rodzajem *Reevesia* znalezione w osadach górnego miocenu Bełchatowa (G. Worobiec, A. Szykiewicz i E. Worobiec). Ostatni referat dotyczył palinomorf, które uznawane są za wskaźniki osuszenia klimatu (T. Utescher).

Drugi dzień warsztatów przeznaczono na dyskusje dotyczące taksonomii ziaren pyłku i ich pokrewieństwa botanicznego oraz na oglądanie preparatów porównawczych z kolekcji Instytutu



Ryc. [Fig.] 1. Uczestnicy warsztatów NECLIME w Krakowie (participants of the NECLIME workshop in Cracow): Elżbieta Worobiec (IB PAN, Kraków), Barbara Słodkowska (PIG, Warszawa), Marianna Kováčová (Comenius University, Bratysława, Słowacja), Ewa Durska (UW, Warszawa), Grzegorz Worobiec (IB PAN, Kraków), Leon Stuchlik (IB PAN, Kraków), Dimitar Ivanov (Working group on taxonomy of Neogene palynomorphs coordinator; Institute of Biodiversity and Ecosystem Research, BAS, Sofia, Bułgaria), Torsten Utescher (general NECLIME coordinator; Senckenberg Research Institute, Frankfurt nad Menem, Steinmann Institute, University of Bonn, Niemcy) (fot. [phot.] K. Cywa).

Botaniki PAN w Krakowie i z kolekcji Wydziału Geologii Uniwersytetu Warszawskiego. Instytut Botaniki PAN w Krakowie posiada kolekcję ponad 16,5 tysiąca preparatów porównawczych współczesnych ziaren pyłku i zarodników z 2652 gatunków roślin z Europy, Afryki, obu Ameryk, Chin i Indii oraz odrębne kolekcje sporomorf z flory Polski i flory Kuby.

Duży wkład w rozwój prac programu NECLIME wniosło opracowanie pod redakcją prof. L. Stuchlika czterech tomów atlasu ziaren pyłku i zarodników z osadów neogenu Polski (*Atlas of pollen and spores of the Polish Neogene*). W czasie warsztatów dyskutowane były m.in. zagadnienia związane z taksonami zawartymi w pierwszych trzech tomach serii (wydanych w latach: 2001,

2002 i 2009). Czwarty, ostatni, tom atlasu zostanie opublikowany w 2012 roku.

Kolejne spotkanie warsztatowe jest planowane jesienią 2012 roku w Sofii, w Bułgarii. Od przyszłego roku ma ulec zmianie formuła warsztatów. Zgodnie z sugestią większości uczestników organizowane będą wspólne warsztaty grup roboczych zajmujących się badaniem zarówno mikro- jak i makroszczątków roślin. Dzięki takiej współpracy będzie możliwa wymiana informacji z różnych grup tematycznych. Wspólne badania mają ułatwić łączenie taksonów organowych mikro- i makroszczątków roślinnych w tzw. kompleksy o wspólnym pokrewieństwie botanicznym. Takie postępowanie wiąże się z podejściem mającym na celu całościowe

odtworzenie roślin kopalnych („whole plant concept”).

Informacje dotyczące działania programu NECLIME znajdują się na stronie internetowej: [www.neclime.de](http://www.neclime.de) (strona w języku angielskim). Wyniki dotychczasowych badań wykonanych w ramach tego programu zostały zebrane w dwóch tomach w czasopiśmie *Palaeogeography, Palaeoecology, Palaeoclimatology*, w woluminach 253 (wydanym w 2007 roku) i 304 (wydanym w 2011 roku).

Elżbieta WOROBIEC

**OGÓLNOPOLSKA KONFERENCJA  
NAUKOWA „ZRÓŻNICOWANIE MURAW  
KSEROTERMICZNYCH W POLSCE”  
(LUBLIN, 2–4 CZERWCA 2011)**

**National Scientific Conference ‘Differentiation of  
xerothermic grasslands in Poland’  
(Lublin, Poland, 1–4 June 2011)**



Podczas konferencji na temat stanu zachowania i perspektyw ochrony muraw kserotermicznych w regionie kujawsko-pomorskim, która odbyła się w maju 2009 roku w Bydgoszczy, powstał pomysł organizowania regularnych spotkań naukowych botaników zainteresowanych problematyką zróżnicowania i dynamiki roślinności oraz utrzymania bogactwa gatunkowego muraw. Organizacji drugiej konferencji podjęli się botanicy z Zakładu Geobotaniki Instytutu Biologii Uniwersytetu M. Curie-Skłodowskiej

w Lublinie, przy udziale Lubelskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Botanicznego oraz Klubu Przyrodników w Świebodzinie. Główne cele konferencji to ukazanie zróżnicowania muraw w skali regionalnej i w skali Polski, rewizja rozmieszczenia rzadkich gatunków i zbiorowisk muraw kserotermicznych w Polsce oraz zainicjowanie dyskusji nad klasyfikacją tych zbiorowisk w Polsce.

Konferencję otworzył dr hab. Bogdan Lorens, przewodniczący Komitetu Naukowego konferencji i równocześnie kierownik Zakładu Geobotaniki, po nim powitał gości prof. Kazimierz Trębacz, prodziekan Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu M. Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Pierwszy dzień konferencji, w której wzięło udział 50 uczestników, miał bogaty program – wygłoszono 17 referatów i zaprezentowano 30 posterów.

Na sesję plenarną składały się cztery referaty. Dr hab. Marek Kucharczyk (Uniwersytet M. Curie-Skłodowskiej w Lublinie) w wystąpieniu zatytułowanym „Skuteczna ochrona muraw kserotermicznych – potrzeba szerokiego spojrzenia” zwrócił uwagę na to, iż skuteczność zabiegów czynnej ochrony zależy m.in. od wyraźnego określania pożądanego stanu murawy na podstawie lokalnych zasobów i historii obszaru oraz od trwałego funkcjonowania kluczowych procesów (np. umiarkowanego zaburzenia). Prof. Krystyna Towpasz (Uniwersytet Jagielloński w Krakowie) przedstawiła referat „Historia badań nad roślinnością kserotermiczną na obszarze Niecki Nidziańskiej i problemy związane z jej ochroną”. Murawy kserotermiczne omawianego obszaru, jednego z mezoregionów Wyżyny Małopolskiej, od ponad 80 lat są obiektem badań botanicznych, a lista publikacji dotyczących jego flory, zbiorowisk roślinnych, biologii i ekologii poszczególnych gatunków, a także ochrony gatunkowej i rezerwatowej jest bardzo obszerna i liczy około 150 pozycji.

Kolejne referaty sesji plenarnej dotyczyły stanu zachowania muraw kserotermicznych w dwóch ważnych ośrodkach ich występowania w Polsce – w regionie kujawsko-pomorskim (dr hab. Halina Ratyńska, dr Barbara Waldon,





Ryc. 1. Uczestnicy sesji terenowej na zboczu „Albrechtówka”.

Fig. 1. The participants of field session on the slope 'Albrechtówka'.

Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy) i na Wyżynie Lubelskiej (dr Anna Cwener, UMCS w Lublinie). Wydaje się, że murawy w obu regionach są dobrze poznane, jednak ze względu na niekorzystne zmiany, jakim ulega ich roślinność na skutek zaniechania użytkowania oraz na nie zawsze prawidłowe działania ochronne, konieczne są ciągłe obserwacje.

Pozostałe referaty zaprezentowane w tym dniu dotyczyły, na ogół, rezultatów badań szczegółowych: muraw kserotermicznych na serpentynitach (dr hab. L. Żołnierz), dynamiki roślinności muraw kserotermicznych w Ojcowskim Parku Narodowym (dr W. Bąba, dr A. Kompała-Bąba), siedliskowych i historycznych uwarunkowań występowania gatunków muraw nawapiennych na wybranych wyżynach południowej Polski (mgr S. Gawroński), wkraczania gatunków termofilnych na siedliska przeobrażone (P. Czortek – student), roli liniowych elementów krajobrazu, takich jak pobocza dróg i miedze, dla zachowania roślin kserotermicznych na obszarach rolniczych (dr J. Czarnecka), udziału macromycetes w murawach kserotermicznych

na Wyżynie Małopolskiej (dr hab. J. Łuszczynski, dr B. Łuszczynska, mgr J. Jaworska, mgr A. Sikora), występowania w Polsce i zagrożeń zespołu murawy *Viscario-Avenuletum pratensis* (dr E. Szczęśniak), a także stanu zachowania i programu ochrony muraw w Haćkach, jednych z najdalej wysuniętych na północny wschód w Polsce stanowisk ciepłolubnej roślinności (dr W. Adamowski, dr D. Wołkowycki). Odmienny charakter miał referat prof. S. Loster i prof. Z. Dzwonko, ponieważ omówiono w nim założenia i zawartość komputerowej bazy zdjęć fitosocjologicznych muraw kserotermicznych z klasy *Festuco-Brometea*, występujących w południowej części Polski. Bazę utworzono w Instytucie Botaniki UJ.

Interesującym uzupełnieniem sesji były referaty przybliżające florę i roślinność stepów na Ukrainie. Przedstawiono wyniki badań kilku populacji *Carlina onopordifolia* – gatunku, który na Ukrainie jest silnie zagrożony, podobnie jak w Polsce (dr G. Bzdon, dr J. Krechowski); omówiono stan obecny stepów Ukrainy i perspektywy ich ochrony (dr I. Parnikoza, dr O. Wasiluk)

oraz znaczenie kurhanów, charakterystycznych elementów ukraińskiego krajobrazu, w restytucji stepów na terenach uwolnionych spod presji antropogenicznej (prof. B. Sudnik-Wójcikowska, dr I. Moysienko). Sesję referatową zamknęło wystąpienie mgr K. Barańskiej pt. „Projekt Ochrona muraw kserotermicznych w Polsce – teoria i praktyka”. Głównym celem tego projektu jest kompleksowa ochrona najcenniejszych płatów muraw kserotermicznych, wraz z ich florą i fauną, w północno-zachodniej oraz w południowo-wschodniej Polsce. Po referatach odbyła się godzinna sesja posterowa. Dzień zakończył się wspólną, uroczystą kolacją.

Następne dwa dni były przeznaczone na sesje terenowe. Pierwsza sesja, prowadzona przez dr Annę Cwener, obejmowała kilka stanowisk położonych w środkowej i wschodniej części Wyżyny Lubelskiej. Mieliśmy możliwość obejrzenia m.in. bardzo bogatych muraw kserotermicznych w Kątach (mezoregion Padół

Zamojski). Na zboczach śródpolnego wzniesienia rosną tam np. len złocisty *Linum flavum*, wisienka stepowa *Cerasus fruticosa* i dziurawiec wytworny *Hypericum elegans*. Ogółem na tym stanowisku występuje ponad 20 gatunków objętych ochroną prawną, z czego 6 jest wpisanych do *Polskiej Czerwonej Księgi Roślin*. Byliśmy też w Tarnogórze leżącej w obrębie Działów Grabowieckich, gdzie na zboczach doliny Wieprza wykształciły się murawy zaliczane do zespołu *Thalictro-Salvietum pratensis*. Rosną w nich m.in. kosaciec bezlistny *Iris aphylla* i dziewanna fioletowa *Verbascum phoeniceum*, utrzymuje się też niewielka populacja ostnicy Jana *Stipa Joannis*. Tego dnia byliśmy także w rezerwacie przyrody „Popówka” chroniącym populację susła perełkowanego *Spermophilus suslicus*. Jest to gatunek wschodnioeuropejski, a jego populacja na Lubelszczyźnie traktowana jest, wraz z częścią populacji ukraińskiej i populacją na Białorusi, jako stanowiska oderwane od



Ryc. 2. Dolina Wisły pod Męcierzem (fot. S. Loster).

Fig. 2. Vistula Valley near Męcierz (phot. S. Loster).

zwartego zasięgu, leżące na północno-zachodniej granicy występowania gatunku. W bogatym programie tego dnia był czas na obiad w Zamościu i na obejrzenie zabytkowego centrum miasta z pięknie odrestaurowanymi kamienicami w rynku i ratuszem.

Podczas drugiej sesji terenowej, którą prowadził dr hab. Bogdan Lorens, odwiedziliśmy stanowiska znajdujące się w północno-zachodniej części Wyżyny Lubelskiej (Ryc. 1). Pierwsze z nich to rezerwat krajobrazowo-florystyczny „Skarpa Dobrska”, położony na stromym, erodującym zboczu doliny Wisły. Rezerwat ma bogatą florę roślin naczyniowych (ponad 350 gatunków) i zróżnicowaną roślinność. Występujące tam murawy kserotermiczne wykształciły się na dwójakiego rodzaju podłożu – na wapieniu lub na lessie. Bardzo interesujące było też następne stanowisko – wapienne zbocze nad wsią Męcierz, porośnięte przez murawę *Inuletum ensifoliae*. Ze zbocza zwanego Albrechtówką roztaczał się piękny widok na dolinę Wisły (Ryc. 2), a także na Janowiec i malownicze ruiny renesansowego zamku Firlejów. Po wspólnym obiedzie uczestnicy tej sesji mieli możliwość krótkiego zwiedzenia Kazimierza Dolnego.

Zarówno sesje kameralne, jak i terenowe, były bardzo udane. Uczestnicy otrzymali starannie przygotowany tom z abstraktami referatów i posterów oraz opisem odwiedzanych stanowisk, a także różne materiały informacyjne o regionie. Referaty wygłoszone podczas konferencji mają być opublikowane. Organizatorzy dołożyli wiele starań, by program konferencji był bogaty i zróżnicowany, a przy tym dobrze przygotowany (zadbano nawet o piękną, wręcz upalną pogodę) i w pełni zrealizowany. Niewątpliwie duża w tym zasługa niewielkiego, ale kompetentnego i energicznego Komitetu Organizacyjnego, czyli dr Anny Cwener i dr Małgorzaty Wrzesień z Zakładu Geobotaniki UMCS.

Myszę, że inni uczestnicy konferencji „Zróżnicowanie muraw kserotermicznych w Polsce” w Lublinie zgodzą się ze mną – warto było wziąć w niej udział.

Stefania LOSTER

**KONFERENCJA „ASSOCIATION FOR ENVIRONMENTAL ARCHAEOLOGY” (AEA) 2010 – KIOTO, JAPONIA  
30 LISTOPADA – 6 GRUDNIA 2010  
ROKU PT. „THE ENVIRONMENT AND CIVILIZATION: PAST, PRESENT AND FUTURE” (ŚRODOWISKO I CYWILIZACJA: PRZESZŁOŚĆ, TERAŹNIEJSZOŚĆ I PRZYSZŁOŚĆ)**

**Conference of the Association for Environmental Archaeology (AEA) 2010 – Kyoto, Japan 30 November – 6 December 2010: ‘The environment and civilization: past, present and future’**

Na przełomie listopada i grudnia odbyła się po raz pierwszy na obszarze Azji doroczna konferencja Association for Environmental Archaeology (AEA) – stowarzyszenia powstałego w roku 1979 w Wielkiej Brytanii w celu rozwoju współpracy między specjalistami zajmującymi się różnymi aspektami archeologii środowiskowej: przyrodnikami i archeologami. Stowarzyszenie skupia obecnie 350 członków z całego świata. W latach 1983–1996, AEA wydawało czasopismo *Circaea*, które w roku 1997 zastąpiło czasopismem *Environmental Archaeology*, *The Journal of Human Palaeoecology*. Stowarzyszenie AEA organizuje coroczne konferencje w krajach Europy Zachodniej. W roku 2007, polskie Stowarzyszenie Archeologii Środowiskowej (SAS), które zarejestrowane zostało w marcu 2006 roku, zorganizowało po raz pierwszy doroczną konferencję AEA w Europie Wschodniej pt. „Eurasian Perspectives on Environmental Archaeology” (Poznań 12–15 września 2007, zob. recenzja A. Wacnik 2008 – *Wiadomości Botaniczne* 52 (1/2) oraz na stronie SAS <http://www.geoinfo.amu.edu.pl/sas/>). Wówczas to pojawiła się propozycja organizacji jednej z kolejnych konferencji AEA na obszarze Azji. Organizację jej przyjął Profesor Yoshinori Yasuda z International Research Center for Japanese Studies (IRCJS) w Kioto, w Japonii. Profesor Yasuda (ur. w 1946 r.) prowadzi badania nad rozwojem cywilizacji w Chinach, Japonii, Mezoameryce, na Bliskim Wschodzie oraz w rejonie Pacyfiku.



Ryc. 1. Profesor Yoshinori Yasuda (ur. w 1946 r.) – gospodarz i główny organizator konferencji.

Fig. 1. Professor Yoshinori Yasuda (born 1946) – the host and main organiser of the conference.

Realizował międzynarodowe granty badawcze, m.in. „Yangtze River Civilization Project” i „Asian Lake Drilling Project”. Autor wielu książek, w tym japońskiego podręcznika metod archeologii środowiskowej Kankyokokogaku Handobukku. Skupia wokół siebie licznych badaczy japońskich jak i szerokie grono specjalistów z całego świata. Jest jednym z twórców japońskiej archeologii środowiskowej.

Konferencja odbyła się w dniach 1–6 grudnia 2010 roku. Towarzystwo jej 39 Międzynarodowe Sympozjum IRCJS (w dniu 30 listopada), popularnonaukowa sesja otwarta dla mieszkańców Kioto (3 grudnia) oraz wycieczka konferencyjna w rejonie Kansai na wyspie Honshiu (4–6 grudnia 2010 roku).

Obrady konferencyjne otworzyli gospodarz spotkania prof. Yoshinori Yasuda (Ryc. 1) oraz przewodniczący AEA dr Andy Howard. Podczas inauguracyjnego wykładu Timo Saarinen’a (Uniwersytet w Turku, Finlandia) Japonia ukazała swoje przyrodnicze uwarunkowania, pozwalając uczestnikom konferencji odczuć trzęsienie ziemi o sile 6,1 stopnia w skali Richtera, odczuwalnym

w drzeniu stołów i obrazu na ekranie konferencyjnym.

W konferencji uczestniczyło 67 badaczy z 16 krajów Azji (Chiny, Filipiny, Indie, Japonia), Europy (Austria, Finlandia, Holandia, Irlandia, Niemcy, Polska, Wielka Brytania), obu Ameryk (Gwatemala, USA), Afryki (Egipt), Australii i Oceanii (Nowa Zelandia, Guam – USA) (Ryc. 2). Nie dojechali uczestnicy z Iranu i Kambodży. Łącznie przedstawiono w Kioto 43 referaty. Wydzielone sesje obejmowały (1) Environment and civilizations in Europe and Middle East, (2) Environment and civilizations in Central and East Asia, (3) Environment and civilizations in Insular Southeast Asia and Oceania, (4) Pan Pacific environmental archaeology oraz (5) Environmental archaeology – recent progress and future prospects.

Na konferencji dominowały zagadnienia rozwoju cywilizacji Starego i Nowego Świata, dyskutowane w kontekście warunków środowiskowych – dostępności zasobów naturalnych, zjawisk klimatycznych, czy wpływu aktywności wulkanicznej. Dyskutowano kwestie interakcji między człowiekiem a środowiskiem – transformacji i adaptacji systemów kulturowych w złożoności uwarunkowań środowiskowych i społeczno-gospodarczych. Zwracano uwagę na trudności i ograniczenia badań relacji człowiek-środowisko.

Europejskie studia w zakresie archeologii środowiskowej reprezentowali Michael O’Connell, Gill Campbell, Stephen Davis, Maikee Groot i Charlene Murphy. Z problematyką rozwoju cywilizacji Egiptu i przemian środowiskowych północnej Afryki związane były wykłady Mohameda Hamdana, Fekri Hassana, Kaoru Kashimy, Ursuli Thanheiser. Rozkwit i dyskusje na temat cywilizacji Doliny Indusu przedstawił Vasant Shinde, a jej kontakty dalekomorskie omawiał Sunil Gupta. Z rozwojem cywilizacji chińskiej, problemem genezy upraw ryżu, zmianami środowiskowymi i migracjami związane były wystąpienia Yoshinori Yasuda, Leping Jiang, Junwu Shu, Lee G. Broderick, Leo Aoi Hosoi. Autor niniejszego raportu miał możliwość przedstawić zagadnienia ewolucji stepów euroazjatyckich,



Fig. 2. Uczestnicy konferencji AEA w Kioto w dniach między 30 listopada a 6 grudnia 2010 roku. W pierwszym rzędzie od lewej: Emi Okuno, Barbara Arroyo, Robert Drennan, Roger Flower, Geoffrey Hoppe, Payson Sheets, Yoshinori Yasuda, Fekri Hassan, Jeremy Sabloff, Ingelise Stuijts, Michael O'Connell, Nasu Hirō, Junwu Shu.

Fig. 2. The participants of the Conference at Kyoto 30 November – 6 December 2010. In the first row from the left: Emi Okuno, Barbara Arroyo, Robert Drennan, Roger Flower, Geoffrey Hoppe, Payson Sheets, Yoshinori Yasuda, Fekri Hassan, Jeremy Sabloff, Ingelise Stuijts, Michael O'Connell, Nasu Hirō, Junwu Shu.

powiązań przyrodniczych i kontaktów kulturowych między wschodem i zachodem północnej Eurazji. Geoffrey Hope przedstawił przyrodnicze przesłanki rekonstrukcji wczesnego zasiedlenia Nowej Gwiney w okresie plejstocenu. Zmiany środowiskowe na wyspie Bali w kontekście aktywności El Niño, zmian klimatu i przekształceń ekosystemów przez człowieka omawiali Xun Li i Yu Fukumoto, badania przyrodnicze na Okinawie – Mark Hudson, a w sesji posterowej Fujiki Toshiyuki, Wysp Mariańskich – Mike Carson, Australii – Tegan Kelly. Szeroki przegląd danych paleośrodowiskowych i archeologicznych dotyczących najstarszego zasiedlenia Nowej Zelandii zaprezentowała Pamela Chester.

Badania cywilizacji Majów i Azteków z Meksyku i Ameryki dyskutowali Kazuo Aoyama, Takeshi Inomata, Mutsumi Izeke, Barbara Arroyo, Robert D. Drennan, Jeremy A. Sabloff oraz Payson Sheets.

Metodyczne wystąpienia dotyczyły paleoentomologii (Yuichi Mori, Emi Okuno), identyfikacji naczyń użytkowanych w procesie pozyskiwania soli (Akiko Horiuchi), zastosowań izotopów strontu w badaniach archeozoologicznych (Richard Madgwick), metod badań geoarcheologicznych systemów dolinnych (Andy Howard), baz danych paleośrodowiskowych (baza kopalnego drewna WODAN) (Ingelise Stuijts). Przewodnym tematem metodycznym

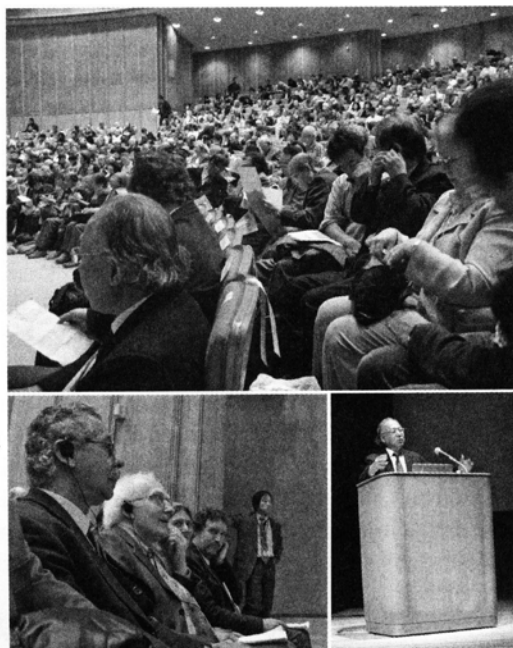
były studia nad osadami laminowanymi w zastosowaniu do rekonstrukcji paleoklimatycznych i archeologii środowiskowej. Zagadnienie omawiali: Timo Saarinen, Yoshinori Yasuda, Mohamed Hamdan, a w sesji posterowej Kazuyoshi Yamada, Hitoshi Yonenobu oraz Yoshitsugu Shinozuka.

Ważny głos w debacie przedstawił Taishi Sugiyama, przedstawiciel Japonii w Międzyrządowym Zespole ds. Zmian Klimatu (The Intergovernmental Panel on Climate Change, IPCC), współautor dwóch raportów IPCC – „4th Assessment Synthesis Report” (2007, Core Writing Team) oraz obecnie przygotowywanego „5th Assessment Report” (2014, Coordinating Lead Author). Sugiyama przedstawił obecną sytuację w IPCC, zwracając uwagę na potrzebę poszukiwań nowych impulsów badawczych, nadmierną koncentrację wysiłków na zagadnieniu modelowania zmian klimatycznych, zbyt małą na kwestiach kulturowych i społeczno-gospodarczych przemian środowiskowych, w tym wzorów zachowań społeczności ludzkich w różnych okresach rozwoju kulturowego i różnych kontekstach geograficznych. Sugerował, bardzo potrzebne jego zdaniem, przedstawienie przez przyrodników i archeologów raportu „Environmental Archaeology of Climate Change” dla wzbogacenia i rozwoju prac prowadzonych przez IPCC i ich reakcji na zmiany społeczności ludzkich. Działania w tym kierunku wspierał również mocno Fekri Hassan, emerytowany profesor University College London, doskonały mówca i badacz łączący zjawiska rozwoju cywilizacji i uwarunkowań środowiskowych. Profesor Hassan sugerował potrzebę powołania programu prac w ramach nowej Agendy Archeologii Środowiskowej.

Wielkie zainteresowanie wzbudziła sesja otwarta (piątek 3 grudnia), która skupiła blisko 600-osobową publiczność mieszkańców Kioto (Ryc. 3). Wykłady tłumaczono symultanicznie z języka angielskiego na japoński i odwrotnie. Sesja poświęcona była cywilizacjom antycznym i kultowi słońca („Ancient Civilizations and Reverence for the Sun”). Z 40-minutowymi wykładami wystąpili: Ingelise Stuijts (Dublin, Irlandia)

– „The eternal voyage of the sun: cosmology in prehistoric Scandinavia and Germany”, Michael O’Connell (Galway, Irlandia) – „The Sun in Ancient Ireland: Its Role in Life and Death”, Yoshinori Yasuda (Kioto, Japonia) – „Sun Worship in the Yangtze River Civilization”, Fekri Hassan (Kair, Egipt) – „Origins of the Gods in Egypt: Nature, Politics and Religion” oraz Kazuo Aoyama (Ibaraki, Japonia) – „The Sun and Calendars among the Ancient Maya and Aztecs”.

Rola słońca w kulturze człowieka nieprzypadkowo podjęta została w trakcie konferencji.



Ryc. 3. Wykłady w sali audytorialnej International Research Center for Japanese Studies (IRCJS, jap.: *Nihon Kokusai Bunka Kenkyu Senta*, w skrócie *Nichibunken*) na temat kultu słońca w cywilizacjach antycznych Eurazji i Ameryki (na zdjęciu u góry – widok na salę audytorijną IRCJS, na dole po lewej referenci, od lewej: Fekri Hassan, Michael O’Connell, Ingelise Stuijts i Andy Howard, po prawej wykład Prof. Yoshinori Yasuda).

Fig. 3. Public lectures in the conference hall of the International Research Center for Japanese Studies (IRCJS, in Japanese: *Nihon Kokusai Bunka Kenkyu Senta* – in brief: *Nichibunken*) on the solar cult in ancient civilizations. Upper photo – view on the IRCJS conference hall, bottom left – lecturers, from the left: Fekri Hassan, Michael O’Connell, Ingelise Stuijts and Andy Howard, bottom right – Prof. Yoshinori Yasuda’s lecture).

W mitologii japońskiej Amaterasu – Ōmikami (Wielka Dostojna Bogini Świecąca na Niebie), stoi na szczycie panteonu bóstw religii shintō, utrzymywanej tradycyjnie w Kraju Wschodzącego Słońca równolegle z buddyzmem. Amaterasu według legend obdarzyła naród japoński takimi zdobyczami jak rolnictwo, znajomość tkactwa i budowy domów. Według mitologii, z jej potomstwa wywodzić się ma japoński ród cesarski, będący najdłużej obecnie panującą na świecie linią cesarską. Pierwszym jej przedstawicielem był legendarny cesarz Jimmu. Obecny cesarz Akihito, panujący od roku 1989, jest 125 cesarzem po Jimmu. Wykłady otwarte w IRCJS są stałym elementem działalności tego aktywnego naukowego centrum. Organizowane są kilka razy w roku, skupiając od 300 do ponad 600 słuchaczy. Uczestnicy otrzymują pakiet materiałów drukowanych oraz możliwość zakupu książek referentów. Zainteresowanie nauką w społeczeństwie japońskim jest wielkie i budzić może nasze uznanie i szacunek.

Konferencja w Kioto była dobrą okazją do spotkania badaczy archeologii środowiskowej z różnych obszarów i przeglądu badań paleośrodowiskowych w zróżnicowanym kontekście kulturowym i do spojrzenia na relacje człowiek-środowisko w szerokiej perspektywie kulturowej i środowiskowej, a także propozycją nowej roli dla archeologii środowiskowej badającej przeszłość – aby sięgała ona również do problemów współczesności i przyszłości.

Korzystając z niniejszej sposobności, w imieniu uczestników składam wielkie podziękowania gospodarzom i organizatorom konferencji: Profesorowi Yoshinori Yasuda oraz współpracownikom – Junko Kitagawa, Yoko Nojima, Fujiki Toshiyuki, a także na ręce Pana Yoshifumi Kita dla całego wspierającego zespołu IRCJS – Research Cooperation Division. Podziękowania wyrażamy sponsorom konferencji, dzięki którym uczestnicy mogli pełniej poznać piękno kultury i przyrody Japonii, a także dla The Obayashi Foundation oraz The Sonpo Japan Environment Foundation.

Następne spotkanie AEA w roku 2011 zaplanowano w Amsterdamie. Jako jedną z kolejnych

propozycji rozważano powtórnie obszar Azji – wyspę Bali w Indonezji, co spotkało się z dużym aplauzem międzynarodowego grona.

Mirosław MAKOHONIENKO

## Z ŻYCIA PTB POLISH BOTANICAL SOCIETY NEWS

### SPRAWOZDANIE Z X KONKURSU DENDROLOGICZNEGO PT. „ZNAM DRZEWA I KRZEWY” W CZĘSTOCHOWIE

#### X Dendrological Competition in Częstochowa 'I know trees and shrubs'

Podstawowa wiedza na temat drzew i krzewów to umiejętność jaką powinien legitymować się każdy wykształcony człowiek, aby poznać i docenić różnorodność gatunkową otaczającego nas świata, jak również zdawać sobie sprawę z rangi tej grupy roślin w życiu człowieka, stanowiącej podstawę jego egzystencji. Krzewienie wiedzy w tym kierunku winno być rozwijane już od najmłodszych lat szkolnych, kiedy to dziecko po raz pierwszy spotyka się z tematyką dendrologiczną w szkole podstawowej na lekcjach przyrody, a następnie rozwija ją w klasach starszych w czasie lekcji biologii. Należy mieć świadomość, jak ważne jest obcowanie młodego człowieka z naturą, dlatego wszelkie formy aktywizujące, jak wycieczki, spacerzy czy zajęcia terenowe są bardzo cenne. Niestety zdawać należy sobie sprawę, iż ku pełnemu poznaniu najważniejszych gatunków drzew i krzewów potrzebne są odpowiednie warunki czasowe i ekonomiczne, z którymi często borykają się nauczyciele biologii.

Dendrolodzy z Katedry Geobotaniki i Ekologii Roślin Uniwersytetu Łódzkiego, zachęcając do nauki dendrologii, już od 26 lat umożliwiają szkolnictwu podstawowemu i ponadpodstawowemu w rejonie łódzkim, a od roku 2000